

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
س
طاب

۳۹۳۰۱

۱۱/ ۲۷ / ۱۳۸۰

دانشگاه علوم پزشکی زاهدان
دانشکده پزشکی
پایان نامه:
جهت دریافت درجه دکترای عمومی
موضوع:

تعیین شاخص های رشد (وزن، قد و دور سینه) اطفال سه ماهه تا

یکساله و مقایسه آنها با استانداردهای بین المللی رشد در مرکز

بهداشتی درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان

استاد راهنما:

خانم دکتر نسرین خالصی
متخصص بیماریهای کودکان

016124

استاد مشاور:

آقای دکتر مسعود رودباری

دکترای آمار حیاتی

نگارش:

مهدی میرادی

شماره پایان نامه:

۶۴۵

۳۹۳۰۱

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

مهربانترین و دلسوزترین انسانها که در تمام

لحظات عمر مدیونشان هستم

تقدیم به خواهران و برادران عزیزم

الگوهای فداکاری و گذشت

**تقدیم به استاد ارجمند
و راهنمای دلسوز**

سرکار خانم دکتر خالصی

باتشکر از استادگرامی

جناب آقای دکتر رودباری

باتشکر از پرسنل فهیم و زحمتکش

مرکز بهداشتی درمانی سیدالشهداء (ع)

شهرستان زاهدان

چکیده:

هدف از مطالعه حاضر تعیین شاخص‌های رشد (وزن، قد و دور سر) و تعیین میانگین افزایش شاخص‌های مذکور در اطفال سه ماهه تا یکساله در مرکز بهداشتی درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان و مقایسه آنها با استانداردهای بین‌المللی رشد و مطالعه‌ای از دانشگاه علوم پزشکی زنجان است.

در این تحقیق گذشته‌نگر بطور تصادفی پرونده بهداشتی ۲۸۵ کودک (۱۹۳ پسر و ۱۹۲ دختر) که تحت پوشش مرکز بهداشتی-درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان هستند انتخاب و در سه گروه سنی (۶-۳، ۹-۶ و ۱۲-۹ ماهه) به تفکیک جنس مورد بررسی قرار گرفتند.

درصد فراوانی اختلال رشد در گروه‌های سنی فوق‌الذکر در پسرها به ترتیب ۱۰/۴٪، ۱۷/۴٪ و ۱۳/۳٪ و در دخترها به ترتیب ۱۴/۴٪، ۲۴/۵٪ و ۱۸/۶٪ بود و در مجموع ۱۶/۱٪ اطفال مورد مطالعه دچار اختلال رشد بودند.

تقریباً تمام شاخص‌های رشدی پسران بیشتر از دختران بود که این اختلافها برای شاخص وزن با $(P=0.864)$ شاخص قد با $(P=0.220)$ و برای شاخص دور سر با $(P=0.517)$ از نظر آماری معنی‌دار نبود.

میانگین افزایش وزن، قد و دور سر اطفال مورد مطالعه در گروه سنی ۳-۶ ماهه بیشتر از استانداردهای بین‌المللی رشد و در سایر گروه‌های سنی کمتر و ندرتاً مساوی با استاندارد بین‌المللی بودند.

اطفال مورد مطالعه در مقایسه با اطفال مورد مطالعه دانشگاه زنجان (۶ تا ۱۲ ماهه) بجز پسران گروه سنی ۹-۱۲ ماهه از بقیه گروه‌ها میانگین افزایش وزن کمتری داشتند. میانگین افزایش قد این اطفال در مقایسه با مطالعه زنجان در گروه سنی ۹-۱۲ ماهه بیشتر و در گروه ۶-۹ ماهه کمتر بود.

میانگین افزایش دور سر اطفال مورد مطالعه در مقایسه با مطالعه زنجان در تمام گروه‌های سنی کمتر بود. (۱)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول بیان مسأله و اهمیت پژوهش
۲	مقدمه
۴	بیان مسأله و اهمیت پژوهش
۶	هدف کلی
۶	اهداف ویژه
۸	فصل دوم مروری بر متون و مطالعات انجام شده در زمینه پژوهش
۹	رشد و تکامل
۱۵	تکنیک‌های آنتروپومتری
۲۱	دورس
۲۱	قد نشسته طول قد تا باسن و طول پا از زیر ایسکیوم
۲۲	نارسایی در رشد
۲۴	اتیولوژی
۲۴	تشخیص
۲۴	شرح حال
۲۷	معاینه
۲۸	بررسی‌ها
۲۸	تغذیه آزمایشی
۲۹	علل گوارشی توقف رشد
۳۳	توقف رشد غیرارگانیک

تظاهرات بالینی	۳۶
ارزیابی	۳۸
درمان	۳۹
مطالعات انجام شده در زمینه پژوهش	۴۵
فصل سوم مواد و روش	۵۲
مواد و روش	۵۳
فصل چهارم یافته‌های پژوهش	۵۶
فراوانی اختلال رشد اطفال سه ماهه تا یکساله	۵۷
تعیین میانگین افزایش وزن، قد و دور سر اطفال ۳ ماهه تا یکساله	۵۹
فصل پنجم بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۷۱
بحث	۷۲
تعیین میانگین افزایش شاخص‌های رشد (وزن، قد و دور سر)	۷۲
میانگین افزایش شاخص وزن (گرم در روز)	۷۲
میانگین افزایش شاخص قد (سانتی‌متر در ماه)	۷۳
میانگین افزایش شاخص دور سر (سانتی‌متر در ماه)	۷۴
مقایسه میانگین افزایش شاخص وزن (گرم در روز)	۷۶
مقایسه میانگین افزایش شاخص قد (سانتی‌متر در ماه)	۷۶
مقایسه میانگین افزایش شاخص دور سر (سانتی‌متر در ماه)	۷۷
نتیجه نهایی	۷۸
پیشنهادات	۷۹
منابع	۸۱

فصل اول

بیان مسأله و اهمیت پژوهش

مقدمه**بنام خدا**

سریعترین رشد جسم و مغز کودک در سال‌های اول زندگی اتفاق می‌افتد. سرعت رشد در سال اول و بخصوص ماه‌های اول عمر بیشتر است. در این دوره از زندگی علاوه بر نیازهای همیشگی بدن به انرژی و مواد مغذی برای پاسخگویی به فعالیت‌ها و حفظ وضع موجود، کودک نیاز به مصرف مقدار زیادتری مواد مغذی و انرژی برای تأمین ذخائر بافتی و رشد خود دارد که در مقایسه برای هر کیلوگرم وزن بدن چند برابر مصرف کودکان در سنین بالاتر و بخصوص بالغین می‌باشد.

با توجه به اهمیت رشد و نمو کودک و نقشی که رشد طبیعی در زندگی افراد و جامعه دارد، باید نسبت به آن عنایت خاص مبذول داشت بویژه اینکه یکی از مهمترین شیوه‌های ارزیابی سلامت هر کودک، پرداختن به نحوه رشد و نمو او است.

از بین عوامل عمده‌ای که بر رشد و نمو کودک تأثیر می‌گذارند می‌توان کمیت و کیفیت مواد غذایی، بروز عفونت‌های مکرر و بیماریها را برشمرد. این عوامل در کوتاه مدت بر میزان افزایش وزن کودک اثر می‌گذارد و در درازمدت حتی منجر به کوتاهی قد او می‌شوند.

مناسبترین راه پیشگیری از سوء تغذیه و اصلاح آن در صورت بروز، توزین منظم کودک و ترسیم پیشرفت رشد وی بر روی منحنی رشد است، تا بتوان والدین را به آسانی نسبت به رشد فرزندانشان توجیه نمود و راههای پیشگیری و در صورت نیاز اصلاح هر انحرافی را از رشد مناسب به آنان آموزش داد. رشد طبیعی کودکان در زندگی

نقش مهمی داشته و از ارکان مهم سلامت جامعه است.

از روش‌های با اهمیت در مورد ارزیابی رشد و نمو کودکان بررسی روند آن روی منحنی رشد می‌باشد تا بتوان هر گونه توقف یا کاهش را هر چه سریعتر مشخص نمود. چنانچه بتوانیم در آینده از منحنی‌هایی که بر اساس آمار بدست آمده از نحوه رشد کودکان ایرانی تنظیم گردیده باشد استفاده کنیم رسیدن به اهداف فوق عینیت خاصی می‌یابد.

بیان مسأله و اهمیت پژوهش:

عنوان مطالعه تعیین شاخص‌های رشد (وزن، قد و دور سر) اطفال سه ماهه تا یکساله در مرکز بهداشتی درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی می‌باشد رشد شامل افزایش در اندازه و تعداد سلولهاست و نه تنها هیپرتروفی سلولها را شامل می‌شود بلکه تغییر در عملکرد سلولی را نیز دربرمی‌گیرد و بطور کلی شامل تغییراتی در اندازه و فرم بدن، عمل فیزیولوژیک و بلوغ بیولوژیک است.

ارزیابی رشد جزء ضروری کنترل سلامت کودکان است و قویترین وسیله جهت حصول به این مهم نمودارهای رشد می‌باشد که این نمودارها بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده از سال ۱۹۶۳ تا ۱۹۷۵ میلادی توسط مرکز ملی آمار سلامت (N.C.H.S) پایه‌گذاری شده است.

میزانی که تا آن حد مقادیر اندازه‌گیری شده نزدیک میانگین تجمع می‌یابند بصورت انحراف معیار توصیف می‌شود که در ارتباط با طیف نرمال رشد است. منظور از رشد نرمال داشتن رشدی در حد فاصل صدک پنجم و نود و پنجم و یابه عبارتی ± 2 انحراف معیار نسبت به منحنی متوسط^(۱) می‌باشد.

نارسایی در رشد^(۲) برای توصیف رشد اطفالی بکار می‌رود که وزن‌گیری کافی ندارند و در یک زمان معین کودکی که دچار رشد ناکافی می‌شود ابتدا صدک وزن بعد صدک قد و نهایتاً صدک دور سرش افت می‌کند. (۱)

1.mean.value

2.Failure. to thrive

منظور از میانگین: میانگین که یکی از شاخص‌های مرکزی است عبارت است از مجموع داده‌ها بر تعداد این داده‌ها با حرف μ نمایش داده می‌شود و از فرمول ذیل محاسبه می‌شود:

$$\mu = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_N}{N} = \frac{\sum X_i}{N}$$

(۴)

با توجه به اهمیت موضوع و با توجه به این که استان س و ب همواره در دسته مناطق محروم طبقه‌بندی شده و با توجه به شرائط آب و هوایی بد و تغذیه نامناسب و عدم تمکن مالی عمده خانواده‌های ساکن این استان بر آن شدیم تا به بررسی شاخص‌های رشد (وزن، قد و دور سر) اطفال ۳ تا ۱۲ ماهه در مراجعین به مرکز بهداشتی درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان بپردازیم بدلیل کثرت مراجعین به کلینیک اطفال مستقر در این مرکز (بطور متوسط سالانه سی هزار نفر) و با توجه به اینکه جهت هر یک از این اطفال پرونده بهداشتی جهت انجام واکسیناسیون و سایر مراقبت‌های بهداشتی تشکیل می‌شود که در آن کلیه شاخص‌های رشد ماهیانه چارت می‌شود بخوبی با استفاده از این ارقام و مقایسه آن با نمودارهای رشد و استانداردهای بین‌المللی رشد می‌توان ارزیابی دقیقی از نحوه رشد اطفال در این منطقه داشت و آمار حاصله را با مطالعه دانشگاه علوم پزشکی زنجان که به بررسی اندازه‌های وزن، قد و دور سر کودکان ۶-۱۲ ماهه حوزه شماره یک آموزش پزشکی جامعه‌نگر زنجان پرداخته بود مورد مقایسه قرار داد تا با شناسایی این اطفال و درمان بموقع آنان و ارائه اقدامات لازم جهت پیشگیری از این اختلال در بین اطفال این منطقه بتوانیم گام کوچکی در جهت ارتقاء

سطح بهداشتی این استان محروم برداریم.

هدف کلی:

تعیین شاخصهای رشد (وزن، قد و دور سر) اطفال سه ماهه تا یکساله و مقایسه آنها با استانداردهای بین‌المللی رشد در مرکز بهداشتی-درمانی سیدالشهداء (ع) شهرستان زاهدان.

اهداف ویژه:

- ۱- تعیین فراوانی اختلالات رشد در گروه سنی ۳ تا ۶ ماهه به تفکیک جنس و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۲- تعیین فراوانی اختلالات رشد در گروه سنی ۶ تا ۹ ماهه به تفکیک جنس و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۳- تعیین فراوانی اختلالات رشد در گروه سنی ۹ تا ۱۲ ماهه به تفکیک جنس و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۴- تعیین میانگین افزایش وزن در گروه سنی ۳ تا ۶ ماهه (گرم در روز) و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۵- تعیین میانگین افزایش وزن در گروه سنی ۶ تا ۹ ماهه (گرم در روز) و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۶- تعیین میانگین افزایش وزن در گروه سنی ۶ تا ۱۲ ماهه (گرم در روز) و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی.
- ۷- تعیین میانگین افزایش قد در گروه سنی ۳ تا ۶ ماهه (سانتی‌متر در ماه) و مقایسه آن با